

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 67

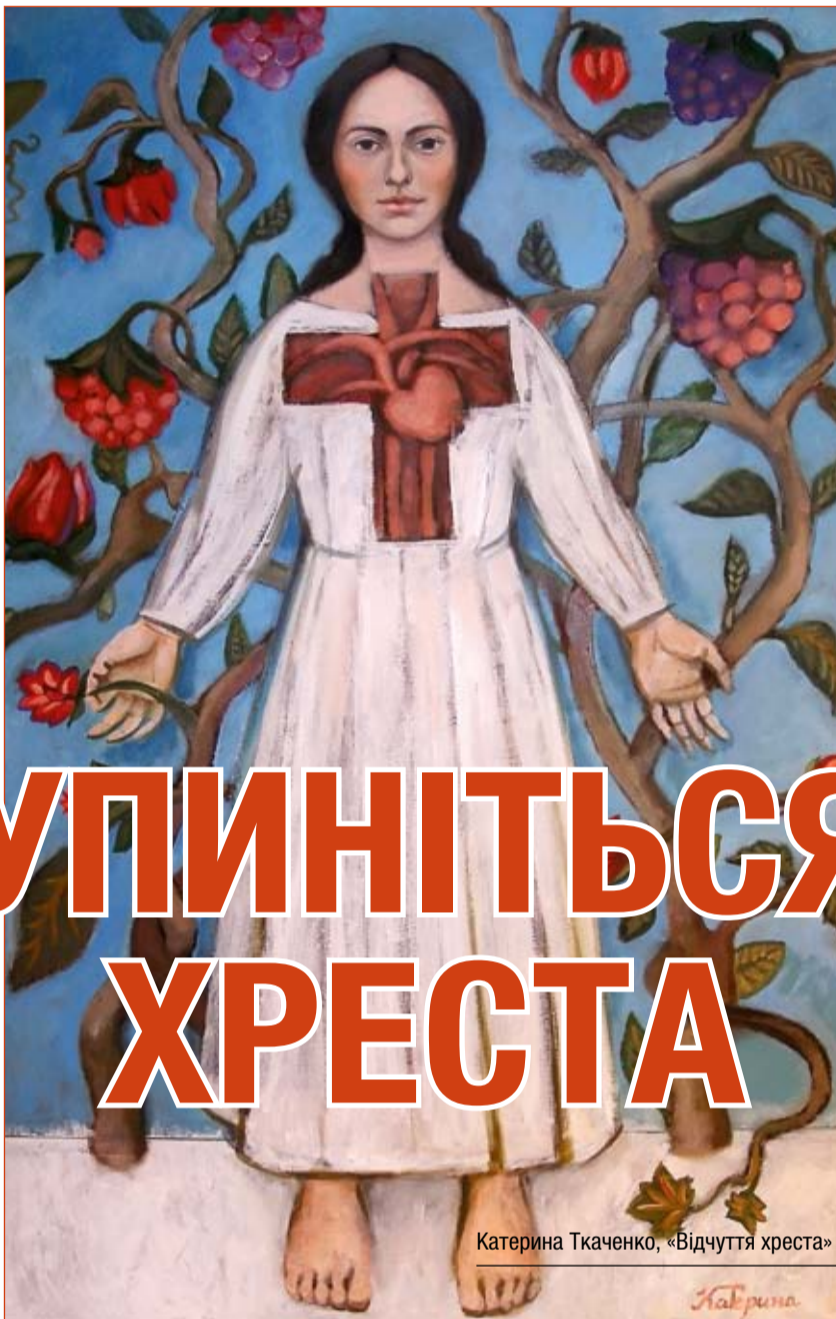
БЕРЕЗЕНЬ • MÄRZ 2015 • Nr. 5 (2913)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

На півдорозі Великого Посту ставить нам св. Церква перед очі знам'я нашого відкуплення – св. Хрест, щоб заохотити нас до дальших духовних подвигів. В попередніх неділях св. Церква пригадувала нам, що ми сотворені на образ і подобу Богу, та напам'ятовує нас, щоб ця Божа подоба не була в нашій душі сплямленою тяжкими гріхами. А якщо в нашій душі є такі гріхи, що їх називаємо смертельними, то треба нам чимскоріше старатися очистити нашу душу у св. Тайні Покаяння.

Дивлячись сьогодні на знам'я нашого спасіння, на святий Хрест, призадумаймося над нашим життям в тіні цього св. Хреста.

1. Наше земське життя, це час праці і терпіння. Не надармо називають землю «долиною сліз», бо тих сліз, що спливають з очей людей, ніхто не зміг зовсім осушити. «Терпіти і терпіти

Катерина Ткаченко, «Відчуття хреста»

і інших життєвих труднощів – то вони свідомо ошуковують людей і ставлять їм підступні обіцянки, після котрих приходять нещастя гірші від теперішніх.

Християнин повинен розсудливо дивитися на своє життя. Очевидно, християнин повинен брати участь у спільних змаганнях людства над поліпшенням земського життя, але мусить пам'ятати, що терпіння і злиднів неможливо зовсім усунути з життя. Тому йде відважно тернистою дорогою, слідами Христа і задержує рівновагу духа, не нарікає, ані не проклинає своєї долі.

Милі Братя і Сестри! Дивляйтеся часто в змучену постать Розп'ятого Христа і вчіться від Нього лицарства. Якщо докучає кому з вас слабкість, недуга, чи якесь неповодження, гляньте на хрест, а він скаже вам, що Христос багато більше від вас перетерпів. У важких прикрощах упадьте під хрестом, а він успокоїть вас.

ПРИЗУПИНІТЬСЯ БІЛЯ ХРЕСТА

постійно – каже папа Лев XIII – це людська справа». Хоч би люди всіма своїми силами старалися усунути це зі свого життя, цього ніяк не можна досягнути. Якщо дехто думає, що зможе зробити на землі райське життя і обіцяють бідним людям життя вільне від терпіння

Якщо дорога вашого життя встелена терням, черпайте розраду з хреста, бо він має в собі чудотворну силу, яка всяке горе-страждання спроможна замінити в спокійне, мирне і щасливе життя.

Продовження на 2 стор. ►

ХГ

«СВІТЛО СПРАВЕДЛИВОСТІ» НАДІЇ САВЧЕНКО

Члени комітету премії «Світло Справедливості» прийняли рішення про нагородження української льотчиці Надії Савченко однойменною премією. Нагорода заснована канадійкою українського походження Анастасією Шкільник, на честь її батька Михайла Шкільника, видатного юриста, громадського і політичного діяча часів визвольного руху в Україні 1917–1920 років. Вручається «за

моральне і духовне лідерство в Україні». Попередніми лауреатами премії були Євген Сверстюк, Мустафа Джемільев та Лариса Заливна.

«У сучасному світі, особливо в пострадянському контексті, де пристосуванство, корупція, безпринципність є нормою, де люди дешево продають свою гідність, постава Надії Савченко, яка світиться особливою мужністю і справедливістю, кидає виклик цинізму нашої доби і закликає до автентичної солідарності і жертвності. Саме тому члени журі премії «Світло Справедливості» вирішили вручити цьогорічну премію цій мужній жінці.

За умовами засновників нагороди, лауреатом може бути особистість, яка перебуває в авангарді суспільно-політичного життя України і дає постійне свідчення безкорисливості й вірності моральним принципам, мужнього слідування своїм переконанням та жертвності в обстоюванні ідеалів демократичного суспільства. Надія Савченко беззастережно підходить під цей опис. Вона засвідчила нам усім незламність перед наругою, беззаконням і насиллям. Цією нагородою ми дякуємо їй за її свідчення і прагнемо захистити її життя», – наголосив член комітету владика Борис Гудзяк.

(Прес-служба УКУ)

Церемонія нагородження відбудеться 22 квітня. Владика Борис висловив сподівання, що Надія прийматиме нагороду особисто. Поки що однак, вона і надалі перебуває в московській тюрмі. Докладніше ми інформували про долю Надії Савченко в попередньому випуску «ХГ»

(Редакція)

Таке ось своєрідне художнє звернення 13 лютого Надія Савченко передала через своїх адвокатів

27 лютого 2014 року на будівлі Верховної Ради Автономної Республіки Крим було піднято прапор Росії. З цього факто почалася російська окупація Криму. 18 березня 2014 року всупереч всім нормам міжнародного права Автономна Республіка Крим та місто Севастополь були анексовані Росією (з заяви МЗС України). Яка ситуація на півострові нині

– про це пишемо на стор. 4

ПРИЗУПИНІТЬСЯ БІЛЯ ХРЕСТА

▼ **Продовження.**
Початок на 1 стор.

2. В хресті криється наше спасіння. Бо хрест спас нас від вічного прокляття. Якщо не було б Голгофти – небесні двері були б для нас навіки замкнені. Але Христос своєю хрестною смертю ізбавив нас від вічної смерті.

Та хоч сьогодні небо для нас отворене, то ніхто власними силами не може там дістатися. Треба нам Божої благодаті, котру Спаситель заслужив для нас на хрестному дереві. Святий хрест є неначе джерелом обильних Божих благодатей, при допомозі котрих людська душа може очиститися з гріхів і черпати свіжі сили до боротьби з ворогами спасіння. Ці різні благодаті, відповідно до потреби, можна одержати через достойне приниження св. Тайн, а також і через молитву.

3. Святий Хрест є проповідницею, з якої Христос

наче говорить до нас: Гляньте, подивіться, як Господь Бог вас полюбив! Отже, і ми любім Його понад усе. Любіть своїх ближніх, вистерігайтеся кривдити їх, а спішіть їм з поміччю в потребі, будьте завжди щедрого серця для потреб своїх ближніх.

Христос розп'ятий уже мільйони душ притягнув до себе, бо Його наука, яку Він світові проповідує з хреста, предивно промовляє до людського серця. Сповняються слова Христові, які Він свого часу сказав: «І коли я буду піднятий з землі, всіх потягну до себе». В струях

гарячої любови, що промове з хреста, розтоплюються леди еґоїзму, а родиться в серцях вірних дух посвяти, пробачення і милосердя. Вдивляймося часто в хрест, а він навчить нас щирої любови.

Милі Братя і Сестри! Бачите, отже, що хрест є для нас розрадою в прикрощах і терпіннях, помочою в покусах і учителем християнської любови. Чи є в світі кращий приятель для нас християн, як хрест Христовий? Та ж він є нашим товаришем від коліски, аж до гробу. Але і по смерті він нас не опускає, бо розтягне свої рамена

над нашим гробом, як символ вічного життя і надії воскресіння.

Найкращим пам'ятником на гробі є без сумніву хрест. І на кожному нагробному хресті повинен бути напис: «Радуйся живоносний Хресте, благочестя кріпосте незрушна, двері райські, вірних сило, Церкви твердине... зброє непереможна, бісів подолання, славо мучеників, преподобних похвало, спасіння пристановище, подай світові велику милість».

**О. Николай Вояковский,
з книги «Бодріться,
я побідив світ»**

Зцілитись від корупції

«Корупція – це не вчинок, а стан, особистий чи суспільний, в якому людина звикає жити». Цими словами кардинал Хорхе Маріо Берґольйо, теперішній папа Франциск, підсумовує роздуми на тему корупції, поміщені в брошурі «Корупція та гріх. Кілька думок на тему корупції», яку він написав ще будучи священником-езуїтом.

Автор пояснює, що цінності, а вірніше – антицінності корупції, формують справжню культуру, здатну творити власну доктрину та мову, специфічні способи діяння. Це культура нікчемності, дрібязковості, бо збирає новобранців лише для того, щоб понизити їх до рівня дозволеного співництва. Вона користується подвійним динамізмом: ілюзії та дійсності. Ілюзія не є виявом дійсності через справжність, але опрацюванням дійсності з метою вчинити її максимально сприйнятною для суспільства. Тобто, це культура, так би мовити, віднімання від дійсності на користь мнимого.

В такому контексті людська істота не оберігається, а навпаки, стає об'єктом поганого ставлення з боку своєї «сором'язливої зухвалості». Саме так, в культурі корумпованості існує багато

нахабності, хоча все те, що відбувається в цьому середовищі, на перший погляд здійснюється із суворим дотриманням норм пристойності. Мова йде про культ добрих манер, якими прикриваються погані звички. Виявом цього є щоденне наставлення всездозволеності та тріумфалізму.

Зіпсуття-корумпованість з'являється не відразу. Це довгий та слизкий шлях. Його насправді неможливо ідентифікувати із серією гріхів. Хтось може бути великим грішником, але, однак, не впасти у стан корумпованості. У Євангеліях таким прикладом є митарі Закхей та Матей, самарянка, фарисей Никодим, розкаяний розбійник на хресті, які мали у своєму грішному серці щось такого, що вберегло їх від зіпсуття. В них ще не викристалізувалось внутрішнє прийняття гріха, притаманне корумпованим, тому вони залишилися відкритими на прощення. Їхні вчинки народжувалися у грішному серці, але, одночасно, це серце відчувало власну слабкість. І це залишало можливість Богові увійти до нього.

Грань між гріхом та корумпованістю дійсно є дуже тонкою. Слід також пам'ятати, що також і шлях до зіпсуття є гріхом. Мова йде про майже

невловимий прогрес, який, однак, є якісним стрибком від гріха до корумпованості. У Посланні до Євреїв знаходимо заклик: «Пильнуйте, щоб ніхто не залишився без Божої благодаті, щоб якимось отруйним корінням, пустивши паростки угору, не наробило заколоту та щоб не заразило багатьох». Очевидно, що йдеться про щось більшого, ніж гріх.

Промовистим є приклад Ананії та Сапфіри з Діян Апостолів, які продали маєток і принесли виручене до стіп апостолів, заховавши, однак, частину для себе, але вдаючи, ніби віддали усе. Це був гріх, але його причиною було не слабе серце, а корумпованість. І вони отримали покарання за спробу обдурити Бога.

Отже, хтось може бути рецидивістом у гріхах, але при цьому не бути корумпованим. Але повторюваність гріха може привести до зіпсуття-корумпованості. Святий Ігнатій Лойола, добре це усвідомивши, навчає не зупинятися на пізнанні свого гріха, але прямувати далі – до пізнання, впорядкування та відкинення неладу в діях світських і суєтних речей. Саме вони і є тим отруйним корінням, яке має здатність заражувати.

Радіо Ватикан

ХГ)

ДУМКИ ЛЮБОМИРА ГУЗАРА

26 лютого Блаженнішому Любомиру виповнилося 82 роки. З цієї нагоди публікуємо деякі цитати з його промов, звернень та інтерв'ю.

1. Відсутність любові, відсутність почуття, що хтось нас любить – оце є сирітство. Коли будемо щиро старатися, щоби кожна дитина в нас відчувала, що вона є люблена, тоді справді в Україні не буде сиріт.
2. Нам треба дуже багато працювати над собою, і серйозно працювати. І не дбати кожному виключно про свою кишеню, але дбати про загальне благо – тоді всім нам буде добре. А є ще дуже багато людей у нас, які готові за гріш продати душу, на жаль. Багато з них це робить, продають себе за гріш. Але Бог дасть, може, що будемо крок за кроком це очищувати. Нам потрібно дуже солідного духовного очищення.
3. Важливо ґрунтовно виховувати народ. Усі ми повинні цим вихованням

- займатися – держава, Церква, кожен громадянин.
4. Свобода – це можливість робити добро. Ми люди, і ми вільні. А це значить, що ми маємо право робити добро. Звичайно, ми можемо помилятися, але основний сенс свободи – людина не має права чинити зло. Натомість незалежність – це свобода від зовнішніх впливів. Незалежність – це не сваволя. Незалежність – це політичне поняття. Отже, у наші часи цілій державі, цілому народу випала нагода діяти задля власного блага. І відтепер людина просто зобов'язана бути творчою, патріотичною, свідомим християнином – громадянином своєї держави.
5. Родина, школа, Церква, телебачення, література – усі повинні підкреслювати користь для себе і для

- загалу суворого дотримання законів. Хочемо жити в нормальній державі – працюймо над тим, щоб законслухняність стала нормою поведінки для всіх громадян.
6. Треба збудувати кордон, який чітко і ясно позначить: тут є ми, а ви – з другого боку, там робіть, що хочете. Якщо вони хочуть свою імперію, нехай. Але нехай нам не перешкоджають жити, нехай нам не роблять пакостей, нехай не вчиняють агресії, нехай не видумують якісь претензії, щоб зробити Україну частиною цієї імперії. Нехай нам лишать наш мир, спокій. А ми будемо будувати свою демократичну державу.
7. Ісус Христос сказав, яка найважливіша заповідь: любити Бога всіма силами і любити ближнього як самого себе. Коли я ша-

- ную себе як Божий твір, як Божу дитину, то я тим самим занастановлюю кожну іншу людину в моїй державі, хто б вона не була. Бо вона так само, як і я, є Божа дитина. І тому любити ближнього як самого себе – то не є щось надзвичайне. Отже, Церква має виховувати людей бути людьми, а люди творять громаду, нормальну державну громаду, яку нам треба.
8. Завдяки Божій благодаті, найвищій жертві невинних людей під час Революції Гідності на Майдані, а сьогодні завдяки готовності українських вояків захищати права свого народу ціною життя зі зброєю в руках – ми стоїмо на порозі великого майбутнього. Нехай милостивий Господь не дозволить нам не прийняти Його благодаті!

9. Я радо бачив би, якби люди: малі діти, старші, престарілі не лише читали Шевченка, а й рецитували його. Якщо б ми всі це зробили – перейняли дух Шевченка, дух українства, який він так прекрасно схопив, то другорядні справи, з якими нам сьогодні доводиться мати справу, перестали би бути такими важливими. Тому що ми були б дуже свідомі, хто ми є. І що ми є один народ, одна едність, одна велич.
10. Бог випробовує нас через різні обставини. Якщо ми поставимо Його на першому місці, житимемо за Його законами і будемо Йому довіряти, то можемо мати оправдану надію на Його поміч.

(CREDO)

СЛОВА ПАПИ «НАГАДАЛИ НАМ ПРО СОВЕТСЬКУ ПРОПАГАНДУ»

Під час прес-конференції, яка наприкінці лютого пройшла у Римі, блаженніший Святослав прокоментував слова, виголошені папою Франциском під час загальної аудієнції 4 лютого стосовно конфлікту в Україні. Нагадаємо, що тоді Святіший Отець назвав цей конфлікт «братовбивчим».

Ця заява, за словами Святослава, була «особливо болючою для усього українського народу». Слова Папи «нагадали нам про советську пропаганду». Наголошуючи на тому, що в Україні відбувається не внутрішній громадянський конфлікт, а присутня зовнішня агресія з боку Росії, патріарх Святослав висловив жаль з приводу того, що під час свого звернення до українських єпископів 20 лютого Папа не вказав конкретно на Росію, а лише говорив про «ситуацію важкого конфлікту».

Святослав додав, що заяви Путіна про те, що він наче є захисником переслідуваних християн по всьому світу, особливо на Близькому Сході, є порожнім звуком. «Я є сином переслідуваної Церкви. Я знаю про КГБ, про російські таємні служби і як вони використовували християнські цінності заради своїх політичних інтересів. Я не вірю жодній державній пропаганді, яка готова пожертвувати тисячами своїх солдатів заради геополітичних цілей.»

В КРИМУ – ПЕРЕСЛІДУЮТЬ

Глава УГКЦ розповів присутнім про те, що проросійські сили на сході України ускладнюють життя релігійних меншин: «Наші брати мусульмани і кримські татари змушені втікати від переслідування. Наших братів юдеїв змушують реєструватись і платити податок; мені розповідали, що саме так чинили нацисти». За його словами, п'ятьом греко-католицьким парафіям в Криму було сказано подати документи на переєстрацію до 1 березня, однак досі Москва вже тричі завертала ці документи. «Після 1 березня будемо бачити. Наша Церква (в Криму – Ред.) може повернутись до 1946 року, коли її легальний статус було відмінено».

Під час прес-конференції Патріарх УГКЦ просив міжнародну спільноту не залишатись байдужими до «неоголошеної і несподіваної» війни в його країні. «Байдужість вбиває. Я прошу вас не бути байдужими, оскільки те, що відбувається в Україні не є внутрішнім конфліктом. Ми живемо в глобалізованому світі. Та війна, яка зараз ведеться в Україні, рано чи пізно торкнеться кожної країни.»

(Католицький Оглядач)

КОРОТКО

ПАПА ПРИЙДЕ ДО УКРАЇНИ?

Відбулася зустріч патріарха Святослава з президентом України П. Порошенком. Основною темою розмови було питання можливого візиту в Україну Папи Римського Франциска. Під час нещодавньої прощі єпископів УГКЦ до Апостольської Столиці блаженніший Святослав офіційно запросив Папу відвідати нашу країну. «Ми принесли до вас глибоке бажання нашого серця, яке перемиралося в молитву. Представляємо вам запрошення з боку християн-католиків і православних та всіх людей доброї волі відвідати Україну, коли випаде слушна нагода.» Своє запрошення відвідати Україну Папі передав також Президент України. (Департамент Інформації УГКЦ)

ІВАСЮКА ВБИЛО КГБ

Прокурор Львівської області Роман Федик в інтерв'ю «Високому Замку» заявив про те, що слідчі прокуратури зібрали безперечні докази того, що відомого композитора та співака Володимира Івасюка 1979 року вбили співробітники КГБ. Коли тіло улюбленця народу знайшли у бреховицькому лісі, советська влада поспішила визнати, що Івасюк вчинив самогубство. Люди відмовлялися в це вірити. У 2014 році Генеральна Прокуратура поновила розслідування цієї справи. Це буде перший такий судовий процес з часу відновлення української державності. Як наголошує Оксана Забужко, досі всі такі вбивства, на пам'яті всіх живих поколінь, були «ідеальні», «не докажеш» – від Василя Симоненка і Алли Горської до Чорновола, Гонгадзе. Крига зрушила.

НАДІЯ САВЧЕНКО – ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Президент П. Порошенко присвоїв народному депутату, члену делегації у ПАРЕ Надії Савченко звання «Герой України». «Надія є символом незламності українського духу та героїзму, символом того, як треба захищати і любити Україну. Символом нашої перемоги», – заявив Президент. Порошенко відзначив мужність і стійкість українки, яку було взято в полон, злочинним чином перевезено до держави-агресора і яка тривалий час зазнає психологічного тиску і вимушена голодувати на знак протесту. Президент також відзначив, що Надія Савченко є символом того, як багато залежить від однієї людини. («Українська Правда»)

ЗМІНА СТРАТЕГІЇ ЄС

ЄС більше не вважає Росію стратегічним енергетичним партнером. Такий висновок можна зробити з нещодавно оприлюдненої нової енергетичної концепції Євросоюзу. Одним з пріоритетних її завдань має стати зниження залежності ЄС від поставок російського газу. Серед стратегічних партнерів ЄС названо: Алжир, Туреччину, Азербайджан, Туркменію та країни Близького Сходу. (DW)

ФІЛАРЕТ: РОСІЙСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я УБИВАЄ

«Чому Москва підчинила собі українську Церкву? Для того, щоб через цю Церкву впливати на українське суспільство. Вплив Московського Патріархату на Донбасі і в Криму – дуже великий. Те, що там проливається кров, це вина Московського Патріархату. Священники зі зброєю в руках воюють там на боці терористів. Українська Православна Церква Московського Патріархату не засудила агресора. Чому увесь світ засуджує, а УПЦ МП не каже правди? Тому, що залежна від Москви. Тому нині багато вірних переходить з УПЦ МП до нас (УПЦ Київського Патріархату)». Патріарх Філарет, з інтерв'ю для американської програми «Free Voice».

ХГ

У кожного з нас щодня здригається серце від новин про події у східній частині нашої батьківщини. Важко оговтатися, зокрема, від страшної загибелі мирних жителів у Маріуполі внаслідок постійного обстрілу російськими терористами житлових районів міста. Однак у гарячих точках України є маленькі «оазиси надії». Ними є парафіяльні спільноти, які, попри страх і небезпеку, продовжують гуртуватися для молитви.

У цих спільнотах розгортається активна волонтерська праця, спрямована на допомогу біженцям, пораненим і потребуючим. Одним із таких «оазисів надії» є парафія Преображення ГНІХ у Маріуполі, яка діє тут протягом восьми років. Її настоятель – священник з Гуцульщини о. Ростислав Спринюк.

► **Отче, з чого розпочалося життя УГКЦ в Маріуполі?**

о. Р. Спринюк: Парафія була заснована в 2007 році, але постійних Богослужінь тут не проводилося. Час від часу сюди приїздили священники з різних міст тодішнього Донецько-Харківського Екзархату УГКЦ, а також владики Степан (Меньок). Спочатку Богослужіння проводили в різних помешканнях парафіян: служили там, де була можливість. У 2009 році вдалося придбати приватну будівлю для постійного проживання пароха: тут, у тимчасовій каплиці, почали молитися. Але ж немає нічого більш постійного, як тимчасове! Тому ця каплиця діє і дотепер. Ми її дещо оновили і зробили комфортно для людей. Тут з 2010 року я мешкаю разом з дружиною та дітьми.

► **Чи багато людей відвідує Богослужіння тепер?**

о. Р. Спринюк: Наша парафія знала певних змін. На початку нашими прихожанами були вихідці із заходу країни. А зараз більшість становлять місцеві. Серед них є багато росіян. З початку цієї війни, особливо наприкінці минуло-

МОЛИТВА ПІД ЗВУКИ ПОСТРІЛІВ

У серпні минулого року християни встановили в місті хрест замість поваленого пам'ятника Леніну. Його зламали. З того часу люди знову ставлять хрест, проте його знову ламають невідомі. Старе не хоче вмирати. Світлина з сайту міста Маріуполя

го літа, після трагедії в Іловайську, коли війська підійшли до Маріуполя, близько 70 відсотків парафіян покинули місто. Я з'ясував це під час йорданських відвідин осель парафіян. Багато вірних мобілізувалися, не менше виїхали до Львова і Тернополя. Ті, що залишилися, приходять на Богослужіння.

► **Чи змінилося ставлення до УГКЦ в Маріуполі?**

о. Р. Спринюк: Греко-Католицьку Церкву тут належно не сприймали. Ситуація тут була навіть гірша, ніж у Донецьку. У Маріуполі нас вважали або греками, або католиками, або протестантами і навіть сектантами. Коли розпочалися ці тяжкі події в Україні, УГКЦ зарекомендувала себе більше як духовна і настановча церковна інституція. Бо, крім усього, у нашій парафії активно провадиться волонтерська діяльність (збираємо речі і кошти для біженців і потребуючих). Коли звідусіль лунають постріли, то людям страшно йти на молитву. Але є й такі, які постійно приходять і моляться за мир і спокій.

► **Чи співпрацюєте з представниками інших Церков у місті?**

о. Р. Спринюк: Активно співпрацюємо з римо-католиками, з православними Київського Патріархату та протестантами. Разом нам успішно вдається займатися волонтерством. Це такий позитивний момент, коли Церкви об'єднуються заради того, щоб допомагати потребуючим.

► **Чи є якісь потреби в парафії чи навіть у вас? Питаю, бо думаю, що той, хто прочитає нашу розмову, можливо, захоче якось допомогти.**

о. Р. Спринюк: Моліться за мене! Було б добре, щоб у нас в храмі був свій кивот. Загалом люди зараз збідніли. Зарплати малі, є багато таких, що не працюють. Заводи стоять. Тому з людей ми нічого не беремо. Якщо людина сама жертвує, то, звичайно, її особиста справа. Але я, як священник, відчуваю, що маю, навпаки, спинити її, щоб вона подумала найперше про свою сім'ю. Бо Церква виживе з Божою допомогою. Господь не покине своєї Церкви.

Руслана Ткаченко, прес-служба Донецького Екзархату УГКЦ

З початку року намітилися ті риси і характеристики, які визначатимуть настрої жителів Криму в досяжному майбутньому. У двох словах – це «депресія і озлобленість».

Якщо в минулому році, особливо влітку, багато кримчан самовіддано, як юна дівчина, були сповнені надій і мрій щодо свого майбутнього життя, то через півроку вони стурбовані, розчаровані і пригнічені. Всі, що побували останнім часом у Криму, це чітко бачать. Виклики щоденної суєти залякують їм щастя бути з Росією, при тому що попереду просвіток не маячіє.

Влада Севастополя із завидною прямою заявляє про падіння промислового виробництва в місті до 80%. Прошу вдуматися в цю цифру. Деінде в Криму ситуація, думаю, не краща. Міськради заявляють, що за їхніми прогнозами бюджети будуть становити близько третини від 2013, так би мовити «реперного» року. І це при очікуваннях вельми оптимістичних, що не включають в себе загальне погіршення економіки Росії. Кількість туристів майбутнім літом скоротиться до, думаю, неповних мільйона, і це будуть не випалювачі зайвих грошей, а відомчі бідні відпускники (в 2013 р. в Криму відпочили 6 млн осіб, з яких 65% були мешканцями України – Ред.). Сільське господарство без води скоротиться до розмірів городів, порти за відсутності залізничного сполучення майже «безглузді», керченський риболовецький флот не знаходить ринків збуту в Росії, промисловий комплекс в північному Криму на межі зупинки.

Російський Крим не може себе прогодувати. І не зможе, поки не буде повернений в українську економічну систему. Загальне місце, очевидно ще до початку окупації, але саме банальності можуть вражати найбільш сильно.

ПІВОСТРІВ БЕЗРОБІТНИХ

Шокуючим досвідом у новому році для кримчан стали затримки зарплат вчителям і лікарям. Ті, що будуть виплачуватися, скоротяться істотно, в 1,5–2 рази. Тут є прямий зв'язок з «успіхами» кримської економіки, адже саме з місцевих бюджетів оплачуються школи та лікарні. При різкій збіднілості працюючого населення загальний рівень забезпечують пенсіонери, держчиновники і військові, які отримують гроші з федерального російського бюджету. Фінансово-міцна кримська сім'я зараз – це військовий пенсіонер, його дружина, син-поліцейський і його дружина – секретарка в міністерстві. Але й у них спокою небагато, оскільки всі опинилися на дірявому кораблі «Росія».

На іншому полюсі ті кримчани, що з відчаєм спостерігали прихід окупації, не бажать брати участь в шовіністичних істеріях, працюють в дрібному або ту-

ристичному бізнесі. Їм нелегко, але їх серце гріє думка, що вони не зраджують своїй країні. Втіха, до речі, яка радує більше від інших.

Пенсіонери становлять близько третини кримчан, ще близько 40–50 тисяч – російські військові з членами сім'ї, приблизно стільки ж – чиновників-колонізаторів і біженців з Донбасу. Решта мешканців півострова залишені без засобів і перспектив. Економіка зупинилася.

Утримувати пенсіонерів буде пенсійний фонд, військових – міністерство оборони, на державний апарат і свідомо провальні «інвест-проекти» будуть виділені субвенції з центрального бюджету. І це все.

Що відбувається при цьому з кримчанами? «Росія якось не дуже нам допомагає», «якось не дуже все покращується», «повільно якось» – приблизно так говорять ті з них, які думали, що Росія вмить наповнить їхні гаманці. Більш інформо-

Вокзал в Симферополі декілька років тому. Рух потягів між материком і півостровом Київ зупинив в грудні минулого року (з причин безпеки). Коли знову запрацює залізниця – ніхто не знає

вані з числа середнього класу і дрібного бізнесу підозрюють саботаж, їх головним аргументом є теза про те, що «на місцях залишилися все ті ж», ті, хто розкрадав і гальмував розвиток при Януковичі. Але що зміниться, якщо в Крим на місце Аксьонова прибуде компетентний господарник з Пермі? Він наповнить Північно-Кримський Канал? Те, що кожен бізнесмен у Криму відмінно знав, ніяк не зміниться: без української енергії, інфраструктури, товарів і сировини виробити і продати там не можна нічого. І тому народжується агресія, супроти України перш за все. Вона заважає, вона нічого не продає, нічого не купує, не їде сюди, душить. Зараз не час вказувати на, м'яко кажучи, алогічність таких образ.

Що буде в найближчій

перспективі? Швидше за все економіка Росії буде падати, а відтак не варто сподіватись на якесь особливе підгодування Криму. Все буде таким же, але ще гіршим. Тобто: півмільйона, мільйон, півтора мільйона хронічно безробітних? Які будуть перші соціальні прояви: марші порожніх каструль, локальні стихійні мітинги і їх жорстокі придушення? Ймовірно. При тому всьому Україна має можливість припинити завезення в Крим продуктів, вимкнути електрику, та багато чого. Вона це вже пробувала робити і мала чудові результати. Крим, ставши Росією, сповна насититься наслідками примх збожеволілого Путіна, першим серед всіх інших частин цієї країни.

Андрій Кіріллов, кримський оглядач, подано за «Крим. Реалії»

ХГ)

С-на: nationalassembly.info

ЯК УКРАЇНА РОЗБУДИЛА ЗАХІДНИЙ СВІТ

(ОЧИМА РОСІЯНКИ. ОСНОВНІ ТЕЗИ ІНТЕРВ'Ю ЛІЛІ ШЕВЦОВОЇ ДЛЯ «УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ»)

► Путін продовжить економічний, фінансовий підрив України, чекатиме

дефолту. Буде використовувати такі фактори, як кооптація: підкуп час-

тини української політичної еліти, зв'язки з вашими олігархами.

► У Путіна є своя раціональність. Нехай ця раціо-

нальність іншого типу, ніж європейська раціональність, але є межі нерозсудливості. Путін розуміє, що саме буде згубно для нього. І Кремль розу-

міє, що більш доцільна в рамках їх раціональності політика – підірвати Україну поступово, не давати встати на ноги.

Продовження на 5 стор. ►

ЯК УКРАЇНА РОЗБУДИЛА ЗАХІДНИЙ СВІТ

▼ **Продовження.**
Початок на 4 стор.

► Перехід Кремля до війни – до війни з Україною і до війни-протистояння з Заходом – компенсація обмеженості і виснаження внутрішніх ресурсів управління. Ми спостерігаємо зараз виснаження економічних, фінансових, адміністративних ресурсів. Сам факт війни говорить про слабкість і системи, і путінського режиму. Безсумнівно.

► Десь до серпня минулого року я б говорила про домінування в європейській громадській думці і політичній думці в Сполуче-

них Штатах відношення до України, як країни, через яку битися не потрібно. Україна могла бути приводом для угоди між Росією і Заходом. Після загибелі малайзійського літака М-17, а тим більше після обстрілів Маріуполя, громадська думка Європи кардинально змінилася. Зараз, в принципі, Путін небажаний гість на Заході. Російська політична еліта – це еліта, якій немає місця в європейських політичних салонах.

► Особливо великі зміни відбулися в німецькій громадській думці. Німеччина спала до того, як почалися українські події. У Німеччині керували громадською думкою лобісти Росії. Зараз в німецькій громадській думці ви знайдете домінуючою одну групу, а саме: «Росія – агресор, а Україна –

це жертва агресії». І та трансформація, яка сталася з Ангелою Меркель: «Ми не можемо відмовитися від санкцій, будемо тримати санкції до 31 липня», – це показово.

► Наприкінці минулого року представники американського експертного співтовариства спробували запропонувати світові і Україні т.зв. «план Бойсто», який передбачав вихід з війни за рахунок практично прийняття порядку денного, який відкрито відстоює Путін. Є певні сили на Заході, які хотіли б легітимізувати нинішню ситуацію в інтересах країни-агресора. Але дивна річ – цей план не був підтриманий ні в одній столиці. Президентська адміністрація у Вашингтоні відхрестилася від нього. Потужний вал критики і колективних листів з неприйнят-

тям і запереченням Бойсто-підходу пройшли в американській пресі. Отже, вже ніякий мюнхенський «міжсобоючок» (мюнхенська зрада-Ред.) в стилі минулого століття з приводу розділу України не пройде.

► Україна в якомусь сенсі виграла. Вона поки не здобула стратегічну перемогу. Стратегічна перемога для мене, дивлячись ззовні на Україну, це було б забезпечення суверенітету, початок реальних реформ, в які повірило б суспільство. Але тактично Україна вже кілька разів виграла. Україна довела, що може оборонятися. Довела ступінь консолідації суспільства. Україна провела чесні вибори, вибрала проєвропейську еліту, яка відповідає інтересам населення. Так, є програші. Поки що новий політичний клас Украї-

ни ще не зміг вирішити проблему трансформації. Але, принаймні, Україна виявилася здатною зупинити агресивність ядерної держави. Це величезний тактичний вигреш. І Україна розбудила світ, розбудила Європу. Вивела Захід зі стану летаргії і паралічу. Україна надала нову місію НАТО. Вивела Сполучені Штати з колишньої тактики відходження в раковину. Змінила Німеччину. Так, за допомогою Росії, війни проти України. Але, в цілому, на настрої вплинула готовність України до мобілізації і до жертв. Україна змінила німецьку політичну психіку.

Розмову провів Павло Шеремет, тези підготував Володимир Голишев. Лілія Шевцова – народжена у Львові росіянка, яку вважають одним з кращих у світі кремленологів.

Революція Гідності, вони це зробили

МИХАЙЛО ГАВРИЛЮК, 35 РОКІВ

Під час Євромайдану: Активіст Четвертої Сотні Самооборони Майдану.

Зараз: обраний народним депутатом України від партії «Народний Фронт». Балотувався в 95 виборчому окрузі, що знаходиться в Ірпіні. (Побуває думка, що він один з найбільш працьовитих парламентаріїв – Ред.)

На Майдані з'явився після того, як дізнався про побиття студентів 30 листопада. 22 січня 2014 року на вулиці Грушевського в Києві біля спеціалізованого «Ягуар» на морозі роздягли Михайла Гаврилюка до шкарпеток і оголеного піддавали тортурам, а також знімали це на відео і фотографувалися з ним.

Найбільшим спогадом для мене є те, що спалахнула революція. І люди надіялися, що вона буде мирною, але вона була кривава. Мене найбільше вразило, що наші люди такі сміливі. Вони, виборюючи свої права, не боялися наставлених на них пістолетів. Бігли на пістолети і ружжя (зброю).

Під час Майдану я познайомився з багатьма

людьми. У мене є багато знайомих зараз, спілкуюся й досі. Частина з тих людей тепер є у моїй команді. З тими хлопцями з «Ягуару», які мене били, також спілкувався. Вони мені розповідали, чому так поступили. Говорили, що під час Майдану їм і їх сім'ям погрожували, тому вони були злі. Але вони прості люди, і ми прості люди. На суді я навіть просив, щоб їх взяли на поруки і щоб вони не сиділи в тюрмі, а йшли на передову. Від того буде більше користі. І я точно знаю, що деякі з них були на передовій, і залишаються там. Починали з Харкова, коли там захопили адмінбудівлю, а потім були в Щасті. Де зараз – не знаю.

Наслідком Майдану стало, що наш народ став більш дружний, і у важку годину ми готові стати на захист один одного. І нічого не боїмося.

Мій особистий наслідок: те, що я був простим козаком, а став народним депутатом. Я такого собі і представити не міг ще рік тому. Після того, як ми погнали Януковича, ми з іншими козаками пробували притягувати до відповідальності інших корупціонерів, але нічого не получалося. І ми зрозуміли, що так нічого довести не зможеш, і вирішили, що один з козаків має бути народним депутатом.

(«Українська Правда»)

ХГ)

НІМЕЧЧИНА СОЛІДАРНА З УКРАЇНОЮ

В місті Гільдесгайм відбулось весняне засідання Німецької Єпископської Конференції – з'їзду католицьких єпископів Німеччини, до компетенції якого належить визначити стратегію розвитку й офіційну позицію Католицької Церкви в Німеччині. Серед багатьох питань, які обговорювались на засіданнях, заторкнули і питання подій в Україні.

Голова Єпископської Конференції, кардинал Райнгард Маркс, звернувшись до Апостольського Екзарха Владика Петра Крика, сказав: «...Дорогий співбрате, ми солідарні з вами, ми пам'ятаємо про Україну...». Також німецькі єпископи пригадали, що гостро засуджують анексію Криму Росією та дії Російської Федерації на Донбасі. У прес-звіті єпископської

конференції було зазначено, що «...поведінка Росії шкодить і становить небезпеку мирному порядку в Європі. Тому вона є неприйнятною і справедливо викликає гостру реакцію в європейських країнах та у США».

З тривогою повідомили деякі єпископи про ситуацію римо- і особливо греко-католицької Церкви на окупованих територіях Кримського

півострова, а також Донецької та Луганської областей, посилаючись на особисті контакти з єпископатом РКЦ та УГКЦ.

Німецькі єпископи привітали дипломатичну ініціативу ФРН та Франції, котрі привели до нових домовленостей (Мінськ II) і наголосили на необхідності «...використання всіх засобів для припинення конфлікту

і зниження небезпечного напруження...» а також, що усі учасники конфлікту мають обов'язок дотриматися умов цих домовленостей і працювати для мирного розвитку...».

Дуже приємно було почути, що такі міжнародні благодійні організації як Карітас та фонд Реновабіс, посилили свою благодійну підтримку потребуючих в Україні.

Підсумовуючи, можна ствердити, що українське суспільство та Українська Греко-Католицька Церква має в особі Католицької Єпископської Конференції Німеччини надійного партнера та високу підтримку, що не залишає Україну на самоті в цей нелегкий для усіх нас час.

Засідання відбулося в давньому та історично цікавому місті Гільдесгайм,

що знаходиться на півночі Німеччини. Цьогоріч єпископство Гільдесгайм, котре за своєю площею є третім за величиною єпископством Німеччини та налічує приблизно 615 тисяч католиків, відзначатиме 1200-річчя з дня заснування. Саме цісареві Людвікові Побожному приписується заснування єпископства у 815 році. Символом цієї події стало посадження «тисячолітньої троянди» під стінами першої катедри в Гільдесгаймі, котра попри багатовікову та нелегку історію єпископства, дожила до сьогоднішніх днів. Визначними святими постатями єпископства Гільдесгайм є єпископи Бернвард (993–1022) та Годехард (Готхард) (1022–1038).

Для «ХГ» о. Андрій Дмитрик

Папи миру

СПАДЩИНА ІВАНА ХХІІІ І ІВАНА ПАВЛА ІІ ТА ПАПА ФРАНЦИСК

Уже давно в новинах, які стосуються подій у житті Церкви, так часто не повторювалися вирази «історична подія», «абсолютна новизна», «безпрецедентний факт», як останнім часом. Від зречення Бенедикта XVI, обрання першого латиноамериканського Папи, першого єзуїта на папському престолі аж до проживання у Ватикані двох пап, дійсно трапилося багато подій, які до глибини потрясли життя католиків і не тільки їх, зважаючи на численні рішення, які накреслюють нові напрямки на шляху Церкви у світі.

Абсолютною новизною, багатою наслідками, було також рішення папи Франциска піднести до слави святих своїх попередників Івана ХХІІІ та Івана Павла ІІ. Вперше в історії Церкви відбулася

канонізація одночасно двох Римських Архиєреїв, вказуючи вірним на зразкових пастирів та на послання, викарбуване у понтифікатах Папи, який через ІІ Ватиканський Собор відкрив шлях до епохального відродження Церкви й Папи, який на порозі третього тисячоріччя власною особою пояснив, що означає євангелізація у кожній частині нашої планети.

27 квітня 2014 року до лику святих були зачислені дві відмінні постаті, але їх пов'язувала одна річ, яка єднає їх також з тим, який вирішив піднести їх до прослави на вівтарях: невтомні старання на користь миру. В одночасній канонізації Івана ХХІІІ та Івана Павла ІІ можемо у єдиному світлі

розглядити і заклики першого перед обличчям конкретної загрози ядерної війни між США та СРСР під час кубинської кризи, так і постійні волання про мир другого, якому довелося жити в епоху численних конфліктів: невичерпного ізраїльсько-палестинського протистояння, геноцидів у Африці, балканських воєн та воєн у Перській Затоці. Продовженням цього є старання, які від початку свого понтифікату докладає папа Франциск для припинення вже понад трирічного кровопролиття у Сирії та під час нових і загострення старих конфліктів нашого часу.

Очевидно, ці три Римські Архиєреї не є єдиними, які останніми десятиліттями трудилися на користь миру.

Але саме на прикладі Івана ХХІІІ, Івана Павла ІІ та Франциска ми мали нагоду спостерегти, як Церква може мати дійсно впливовий голос на міжнародній сцені, до якого прислухаються могутні цього світу, а тому ці постаті дійсно заслуговують на те, щоб їх називати «папами миру».

Протягом століть, а особливо під час двадцятого, конфлікти якого спричинили втричі більше смертей, ніж протягом попередніх двох тисяч років, Римські Єпископи завжди відчували обов'язок підносити голос проти жахів війни. Так, крок-за-кроком, розвивалося «богослов'я миру», змінюючи, зокрема, й розуміння самого поняття війни, особливо, у другій половині ми-

нулого століття, коли у світі атомної ери традиційний конфлікт набув сучасних форм. Після падіння берлінської стіни зростає кількість внутрішньодержавних конфліктів. Ми стаємо свідками «забутих» воєн у Африці, нескінченних громадянських протистоянь у Латинській Америці, постійних сутичок на Близькому Сході. Врешті, кривава війна прийшла і на нашу землю.

Змінюється і природа війни, яка перестає бути просто змаганням між державами, а містить в собі найрізноманітніші підґрунтя, за якими, дуже часто, приховуються приватні економічні й фінансові інтереси. Не рідко протистояння набирають релігійного чи міжетнічного характеру, з'явилося поняття «міжнародного тероризму». Відповідно до викликів часу, розвивалося і вдосконалювалося вчення Церкви та її пастирів щодо питання миру.

Радіо Ватикан

Рік Митрополита Андрія Шептицького

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ В МЕМУАРАХ КОРОЛЕВСЬКОГО (частина 5)

У квітні 1925 року Митрополит не приховує свого ентузіазму у справі, цілі якої він визначає, ба, навіть вже деталі організації, розробленої разом з отцем Ламбером під час перебування того у Львові: «Насамперед мушу вам сказати, що ми досягнули цілком задовільних результатів». Йдеться про документ під назвою «Статут конфедерації», що має 23 статті. Вона передбачає «конфедерацію східних і західних монастирів первинного нашого ордену за усіма «правилами Отців», витягу з великих первинних правил». Студіон в Римі – монастир, що належатиме усім групам конфедерації, й новіціат при ньому. «Завданням фундації покладено на о. Ламбера, а вас я хотів би попросити зайнятися літургійною організацією усієї справи».

Митрополит дивиться ще далі: «Студіон (дім візантійських і візантійсько-слов'янських наукових студій) у Константинополі й Єрусалимі, а згодом і в Києві, Москві, Петербурзі і т.д. [...]

У нас нема прелатів (виняток для Гроттаферати), й звичайно, ми не робимо різниці між духовними і світськими особами, як було, зрештою, в усьому монашестві до відокремлення Церков. [...] Отець Ламбер у Святу П'ятницю поїхав до Бельгії, і ми розсталися з почуттям *cor unum et anima una*, як брати, і з Божою поміччю розпочинаємо велику справу».

Хоч першого липня Митрополит повідомляє Королевському, що його «від'їзд відкладено на кілька днів, бо аудієнцію перенесено на 14 липня», ми не знаємо, чи й справді відбулося це літне перенесення, бо треба дочекатися 9 жовтня, аби віднайти новий лист Андрія Шептицького, де він повідомляє Королевському, що прибуває до Риму «літаком увечері 18 числа». Та, може, через стан здоров'я Митрополит був змушений перенести поїздку, бо він додає: «Я пролежав увесь вересень у ліжку й з трудом ходжу на милицях. Не знаю, як поїду до Риму».

Треба усе-таки згадати примітку Кроче, в якій уточнюється, що був лист патріарха Дам'єна з протестом проти того, що Андрей Шептицький в супроводі шістдесяти священників й великої кількості паломників «з дозволу, наданого францисканцями, 13 серпня 1906 року правив Службу на вівтарі Марії Магдалини у Церкві Гробу Господнього».

Приходячи в 1936 рік, знаходимо ще один лист Андрія Шептицького до Королевського, що демонструє звичну щедрість Митрополита: «Вибачте, що ставлю вас в незручне становище, та я побоююся за вас через оту нещасну війну. Один Бог знає, що з того може вийти, тому я дозволю собі надіслати вам 1000 швейцарських франків».

В листі за наступний місяць варті уваги численні деталі: Андрей Шептицький дякує Королевському за листа (якого не віднайдено) й виконує його пораду запросити кардинала Тіссерана під час канікул 1938

року. Далі: «Не знаю, як дякувати Богові за усі його ласки, які приніс мені візит *ad limina* отця Климентія й отця Сліпого й за надію, що Статут за рік чи десь коло того буде затверджено, – це правдиве щастя. Статут, гадаю, справді добрий і на цій основі може розвиватися чернецтво й давати Церкві мучеників в умовах переслідування, що наближається». Його брат Климентій відпочиває після операції в їхнього брата Леона. «Ви знаєте, що я спробував описати життя Рутського, та робота не йде. Здається, не маю ні таланту, ні часу, ні такої сили, щоби здійснити це завдання, до якого мене тягне попри все.»

В один із перших днів 1938 року Андрей Шептицький, звертаючись до Королевського, обговорює проект публікації усього архіву Унії. Далі питає, в якому стані його справа, пов'язана з тяжбою з василіанами щодо «руського архіву». Раніше не міг відписати, бо «свята збіглися з періодом загострення хвороби, яка відбирає владу над обома руками». Отець Климентій додає кілька дружніх слів.

Через кілька днів Митрополит обговорює справу, яка його особливо хвилює: «Нунцій у Варшаві, захоочуваний очевидно урядом, написав хвалебного листа про Мнс. Хомишина, вітаючи його з декретом, який

під страхом кари за непокору забороняє священникам належати до організацій, до яких священник як такий не належить за статутом». Ця постанова викликала велике обурення з огляду на те, що «більшість національних організацій існує упродовж довгих років, й засновані для усіх українців, як уніатів, так і православних, і через те не мають у своїх статутах спеціальних параграфів для духовенства, що усякий священник є членом суспільства і що кожен парафіяльний священник є членом ради присяжних. Це не заважає тому, щоб духовенство там захищало інтереси Церкви й віри». Митрополит вбачає в постанові свого підлеглого «жахливий удар, нанесений національній справі й католицькій справі», додаючи, що це нахабство заявляти, що «вона цілком відповідає настановам римських понтифіків». На його думку, йдеться просто про маневр, продиктований польським урядом і спрямований проти руської громади. Він боїться, щоб нунцій, який на весну планує візит до руської громади, не став предметом проявів ворожості. Він просить порад в Королевського: «Дайте нам добру раду й порятуйте нас, бо ображений нунцій – правдива небезпека для нашої Церкви».

Для «ХГ» о. др. Августин Баб'як (Італія)

Камо грядеши, Україно

ЗАХІД ПОВОЛІ ПРОЗРІВАЄ

Великобританія була першою. Відразу за нею Америка, а далі Польща і Канада. На момент написання цих слів оці чотири країни вирішили відправити до України свої місії. Слово «місії» в даному випадку означає, що деякі країни НАТО посилають до нас військових інструкторів. Це досить значний прогрес в ставленні Заходу щодо російської агресії в Україні. Може ми так, з чорного ходу, і до НАТО дійдем?

Багато хто з наших вірить, що якщо Захід вирішив відправити інструкторів, то наступним кроком стане рішення про поставки Україні зброї, адже щоб дати зброю, спершу треба підготувати людей, які зможуть нею користуватися. Ми вже тривалий час спостерігаємо процес прозрівання керівників західних країн, процес доходження ними істини про події в Україні. Процес дуже повільний. Масштаб його складності легко зрозуміти, якщо бути поінформованим, що навіть ватиканська Курія перебуває в імлі пропаганди московського патріархату, а відтак вважає, що в Україні братовбивча війна... Думаю, Папа скоро виправить цю помилку своїх радників. Кажуть, що для того може навіть навідає нашу Батьківщину...

Психологічно, членство в НАТО для нас дуже важливе. На практиці однак, набагато ефективнішим було б укладення стратегічного

союзу із США, на подобу того, який існує між Америкою та Ізраїлем. На даний момент в Європі ніхто не упевнений, чи НАТО надійний захисник. Реагують на це сум'яття порізно: Литва озброюється, а Польща... залишається з вірою у НАТО. Стратегічний союз з Америкою дав би нам можливість побудувати сильну армію. Це краще, ніж НАТО. Американці поки приносять, чи ми справді партнер для такої гри. Пішли перші серйозні гроші з Вашингтону (120 мільйонів) на навчання наших військових та придбання озброєння. Щось в траві шерохониться.

Все це багатовекторна гра. Кремль роками за мільярди доларів «купував» західних політиків, оглядачів, пресу, лоббістів. Зараз має дві стратегічні цілі: знищити союз США і ЄС, і, так само, розбити єдність 27 країн ЄС в українському питанні. Це не вдається, проте м'яч на полі. Поки Путін вріже

дуба – пройде трохи часу, і увесь той період Росія буде атакувати нас з усіх фронтів: військового, церковного, пропагандистського, психологічного, «п'ятиколонного» тощо. Бо стратегічна ціль Кремля – розбити Україну від середини, використовуючи своїх агентів та наших дурнів. Всякі «майдани» нові, критика Президента тощо – нині як ніколи вітаються (Москвою).

Зустрічаю за кордоном хлопця. Років 25. Приїхав з України. Каже, прибув шукати роботу, сестру в Берліні провідати. Ваша поїздка можливо зв'язана також із тим, що в Україні іде мобілізація, запитують? Відповідає: Звісно! Дивіться! Що вони виробляють в генеральному штабі! На передовій наші слабо оснащені! Як воювати в таких умовах! Я йому порадив, щоб не «хвалився» своїми думками перед іноземцями, бо його можуть не зрозуміти. Коли іде війна, ти не смієш критикувати

владу (хіба конструктивно), не смієш казати, що не піді воювати, бо в нас криси старі і авіація слабенька. Якщо не хочеш – ховайся, страх перед смертю зрозумілий іншій людині, але тримай цупко язика за зубами і не шукай публічного оправдання своєї страхів.

Щастя, в цей час надскладних випробувань маємо на чолі держави президента-патріота, до того ж ефективного дипломата, який на цьому фронті веде досить успішний бій з ворогом. Адже, в більшості світі є на нашому боці. І це попри російські мільярди на пропаганду. Схоже, нашій Батьківщині наразі пощастило з гетьманом. Я колись вірив в Ющенка. Щось з цього лишилося. Може тому мені дивно, що він мовчить, тепер, коли війна, коли кожен з нас має тисячі нагод зробити щось доброго для України, яка стала на захист цивілізації від варварів. Він сховався. А Юля... Юля продовжила

свою гру на Путіна. Яка вона скучно одноманітна. І сумна. Сумна. Одна чернь у ній.

Не вірю у «велику війну». Хоча, справді, для Путіна лазівки виходу з ситуації закриваються одна за одною. Велика війна – це смерть Росії. Вже більш певним є те, що він рішиться піти шляхом Північної Кореї (терор і закритість країни). От, замордували у Москві Баріса Немцова, якого давненько тому вважали наступником Єльцина (вони обидва на світліні). Наслідником став однак Путін, і тепер Немцов, який публічно називав Путіна придурком, що з'їхав з глузду, і злодійкуватим лідером кримінального клану – мертвий. Він був абсолютним винятком на тлі всієї Росії, оскільки вважав, що Крим треба повертати Україні. Царство йому небесне! Його смерть, можливо, це перший дзвіночок наближення періоду тотального страху в Росії.

Для «ХГ» Г. Кобильницький

ХГ)

УНІАТСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО І АВСТРІЙСЬКІ РЕФОРМИ

Вихід у світ книжки Святослава Пахолкова «Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині» став подією в сучасній українській історіографії. Це підтвердила і її презентація, яка відбулася у львівській книгарні «Є». В основу книжки лягла докторська робота автора, захищена 2000 року у Фрайбурзькому Університеті. У 2002 році вона вийшла німецькою мовою, а тепер – і українською. Деякі фрагменти презентації.

Галичині з 1772 по 1918 рік, особливо останнє десятиліття XIX століття і період до I світової війни – він був особливо інтенсивним, особливо показовим у тому, що творилася світська освічена верства.

Які центральні теми книжки, про які зараз варто тут сказати? Це австрійські реформи в Галичині всього того періоду, які задали напрямок західноукраїнській моделі формування української нації; соціальні, культурні та політичні перепони українській емансипації, які існували в той час у Галичині; критична роль освіти у формуванні нації і, врешті-решт, досвід, який ми як нація маємо, який варто вивчати, який маємо враховувати в сьогоденні реформах та процесі формування української політичної нації.

Австрійці застали в 1772 році в окупованій ними південно-східній території польської шляхетської держави аграрно-феодалний устрій, в якому була польська римо-католицька шляхта, українське (руське) селянство (уніатське, тобто, католики східного обряду) з тонкою верствою переважно не надто освіченого уніатського духовенства, і близько 10% становила єврейська так звана middleman minority, яка діяла між містом і селом, а також між шляхтою та селянством. На час приєднання Галичини терезіанської йосифинська держава сама проходила період реформ, головною метою яких було усунути середньовічну систему привілеїв і виняткових прав, створення централізованої держави, для громадян якої мала діяти уніфікована система права. Зможні й освічені громадяни, як надійні податкоплатники, мали стати запорукою процвітання монархії.

Звичайно, всевладна шляхта і її олігархічні піраміди (великі й середні магнати, дрібна шляхта; й врешті решт

у римо-католицькій ієрархії так само були її значні впливи) були в очах Відня головною перепорою цим реформам у Галичині. Тому робилися кроки для створення відповідних суспільних противаг. Одним із кроків було посилення руського уніатського духовенства (слово «руський» вживаю принципово синонімічно зі словом «український»), звільнення його ієрархії від римо-католицьких впливів. Бо фактично греко-католицьким єпископом можна було стати тільки через новіціат, наприклад, у єзуїтів, адже єдиний орден греко-католицький, який тоді був, василіани, фактично був під «опікою» ордену єзуїтів; а нижче, світське духовенство мало низьку освіту й мало чим вирізнялося від селянства.

Для цього вже в 1775 році було створено віденський Barbareum – конвікт, який уможливив богословські студії у Відні 50 студентам східного обряду, повністю забезпечуючи їх побут у столиці імперії. З того Barbareum-у вийшло

багато пізніших ієрархів Греко-Католицької Церкви та її провідних богословів. Була така мультиплікація: випускники Barbareum-у пізніше викладали на богословських студіях у Львові, тобто, з часом Barbareum перестав бути потрібним, тому що ті випускники повернулися сюди.

Треба ще сказати, що з метою урівноправнення для католиків східного обряду замість дискримінуючого означення «уніати» власне австрійська держава запровадила поняття «греко-католики», яке було ніби паритетним: римо-католики – для західного обряду, греко-католики – для східного. Таким чином, тим посиленням духовенства (як освітнім, так і соціальним) було запрограмовано провідну роль греко-католицького духовенства серед галицьких українців (в тому числі, у самоідентифікації галицьких українців) на століття наперед.

Окрім того, було посилено соціальний і правовий статус селян. Селянин, який раніше був об'єктом патримоніальної панської юрисдикції, став суб'єктом загального права, яке стало регулювати його відносини з паном.

Продовження на 8 стор. ►

Вікторія Бриндза: У 1990-ті роки, закінчивши навчання у Львові, автор книги Святослав Пахолків поїхав учитися до Німеччини і там почав роботу над дисертацією. Працював над нею в Україні, Німеччині, Австрії, Швейцарії, провів сотні годин у архівах Львова та Відня, опрацював десятки тисяч документів.

Святослав Пахолків: Отож, про що ця книжка? У німецького видання вужчі часові рамки, але вона є, по суті, про формування української освіченої верстви в австрійській

УНІАТСЬКЕ ДУХОВЕНСТВО І АВСТРІЙСЬКІ РЕФОРМИ

▼ **Продовження.**
Початок на 7 стор.

Разом з запровадженими за Йосифа II першими заходами соціального захисту селян це надзвичайно підсилило самооцінку основної маси українського населення, понад 90% якого становили якраз селяни.

Епохальне значення для українського селянства мало знесення панщини в 1848 році. Селянська пам'ять дуже чіпка, і вона тримає такі речі десятиліттями і не забуває добро, яке колись хтось зробив.

Ще одним важливим імпульсом стала започаткована тоді – вона не була реалізована, але ця ідея була сформульована – обов'язкова 4-річна «народна» (чи тривіальна) школа. Природно, що в реаліях Галичини, де дуже сильну роль мала шляхта, великі землевласники, був з її боку шалений опір. Для пана було важко зрозуміти, чому діти його підданих мають вміння читати й писати. І такий опір ми бачимо весь час. Він модифікується, але цей, соціально зумовлений опір є.

Врешті слід згадати (я так трошки перестрибую) важливу роль законодавства про національні права в австрійській половині монархії в його фінальному формулюванні. Я згадаю параграф 19 прийнятої в грудні 1867 року конституції, який визнавав право на збереження та плекання рідної мови та на здобуття нею освіти. Визнавав, але не гарантував – навколо того йшли великі дискусії у Відні: визнавати чи гарантувати? Право це було опціональним, тобто воно не давало всім одразу освіти рідною мовою, а треба було самому допімнутися за тою освітою.

Цей 19-й параграф фактично відносив національні права до загальногромадянських. Тобто, в багатонаціональній монархії створити правовий канал для цих речей, щоби зняти гостроту, щоби це не було на вулицях (зрештою ми це пережили 1848 року). І було створено механізм реалізації цих прав у вигляді також унікальних інституцій. Це був імперський суд і імперський ад-

міністративний суд, в яких кожен громадянин (бо тепер всі були рівноправні) міг оскаржувати дії державних органів влади. Це багато що уможливило.

Важливою передумовою, яку треба назвати, був прийнятий у 1849 році проект організації середніх шкіл монархії. Над ним працювали мудрі голови, які розробили, з одного боку, дуже струнку єдину систему середньої освіти (тоді освіченою людиною вважалася та, що закінчила гімназію). Разом з тим, там була закладена опція транспонування цієї освіти мовами народів монархії. Тобто, вона, з одного боку, абсолютно уніфікована (єдиний стандарт), але, власне, є можливість перекладати.

З цього скористалися українці зразу – швидко, буквально в 1868 році почалася українізація Академічної Гімназії. І вона власне відбувалася за таким сценарієм, що перші підручники були перекладені (поступово з німецької, яка там була мовою викладання, на українську).

Ця система давала цілісну освіту, але люди були різні... Звичайно, для багатьох вона слугувала соціальним ліфтом. Тому що хто здобував освіту, піднімався по щаблях соціальної драбини. І тут власне, в півавстрійській Галичині діяла фактично центральноєвропейська модель. Не було капіталу. Середній клас творився через освіту, а не через капітал, як в англосаксонському світі, де перше покоління здобувало первинний капітал, а вже тоді вчили дітей. Тут було навпаки – капіталу багато не було, все йшло: спершу освіта – вивчити дитину, дитина ставала урядовцем, чи вчителем, чи священником (це було для селянських родин дуже пожадана річ) – і тоді вона здобувала певний суспільний статус і доходила до певного добробуту.

Про перепони. Перша перепона – це був, звичайно, матеріальний стан, бідність селянства, неписьменність відповідна, яка з неї походила, і, що гріха таїти, поширений алкоголізм. Потім це, звичайно, був опір польської еліти, польських великих землевласників, які не хотіли цього. Особливо власне у Східній Галичині – т.зв. «rodolasy». Вони послідовно чинили опір у галицькому сеймі всім шкільним проектам. Така реальність.

Із внутрішніх причин (те, що серед української освіче-

ної верстви) – це, очевидно, боротьба між напрямками (між «русофільським» і «народовецьким»). Врешті-решт, ті шкільні проекти, які були (чи боротьба за державні гімназії, чи пізніше заснування приватних гімназій), – це були вже чисто українофільські проекти, «русофіли» фактично мало в тому брали участь.

Василь Расевич: Мене ці цифри і ця інформація, яка є в цій книзі, певною мірою навіть засмучували. Коли я, наприклад, довідувався, що станом на 1910 рік гімназійною освітою в Галичині, як ви думаете, скільки відсотків людей було охоплено? 0,52%. Це на всю територію Галичини! Якщо ми подивимося, на відсотки, скільки було неписьменних людей, доходило і до 80%, і до 77%. І цей відсоток стосувався не тільки такого соціально однорідного українського селянського населення, але він стосувався також і польського населення. Там відсоток неписьменності також був дуже високий. Ми всі любимо читати дуже гарні казки про чудесну «бабцю Австрію». Ми любимо читати твори Йозефа Рота, який писав про Галичину як про рай з маленькими помилками. Ми ставимося до цього періоду, я би так сказав, до певної міри побожно. Але чи було насправді таким це життя? Тому я кажу, що наші галицькі автономісти, прихильники галицької міфології сучасної, обов'язково мають прочитати цю книгу. І для того, щоби їм також було не прикро її читати, я хочу сказати, що треба змінити опцію, читаючи цю книгу. Не треба дивитися на українців в Австро-Угорщині як на безнадійно відсталі народ, який не встиг, спізнився і вже більше не надолужить, а треба поміняти опцію й подивитися, що цей народ, не зважаючи на різні несприятливі зовнішні, внутрішні моменти, розвивався в останні десятиліття в австрійській монархії надзвичайно інтенсивно. І та сама емансипація відбувалася значною мірою через освіту, через творення провідної – вже не клерикальної, а світської – української верстви.

Ігор Чорновол: Що це за ілюстрація на обкладинці? Лісотехнічний інститут? Це випадковість чи ні?

Святослав Пахолків: Ні, ні, це не випадковість. Я власне думав, у мене були якісь інституції знакові, показові для того процесу емансипації. Це є фактично збудоване у стилі гуцульської сецесії Іваном Левинським приміщення монастиря сестер-василиянок і дівочої гімназії. Це була перша українська дівоча гімназія, яка була створена 1908 року. І тут є кілька речей. Бо тут багато емансипацій поєдналося. І власне цікавий феномен, на який західні люди витріщають очі і не можуть зрозуміти, і ми також того не знаємо. Справа в тому, що то була одна з центральних тем у габсбурзькій монархії (та й узагалі в цілій Європі) – гімназійна освіта для жінок.

І що ще показово – що ця гімназія виникла як результат спільних зусиль українського жіночого руху і Греко-Католицької Церкви, тому що гімназією особисто опікувався митрополит Андрей Шептицький. Цього не розуміють західні люди, для яких, наприклад, жіночий рух і Церква – не поєднані речі. У Галичині це було можливо і було розуміння потреби цієї справи. Звичайно, що дівоча гімназійна освіта в 1908 році – у статистиках видно – це була елітарна справа. Це були доньки священників, доньки освіченої верстви, це не були доньки селян, які, власне, там вчилися.

Виступ із залу: Я хотів би знати, чи в тій книжці є джерело п'янства? Чи сказано про него, що кожен селянин мусив у поміщика купити певну дозу горілки і випити з цілою сім'єю?

Святослав Пахолків: Був алкоголізм. Причина того алкоголізму, того соціального лиха була т.зв. пропінація, яку ще в старій польській державі (якщо не помиляюсь, 1596 рік) сейм ухвалив, що виняткове право виробітку і вишинку алкоголю належить шляхті – поза містами (у містах були різні нюанси).

І фактично та проблема завжди була, про неї пише, наприклад, перший австрійський намісник Галичини граф Перген. У нього там іде одна така цікава річ. Там завжди замішане єврейське питання, єврейські шинкарі. І воно фактично потім іде – після 1848 року, після знесення панщини. Відпала дар-

мова робоча сила в панських маєтках. І мало хто з великих землевласників відреагував інноваціями чи модернізаціями, заступивши її підвищенням продуктивності. Більшість пішла найпростішим шляхом: збільшенням виробітку та продажу алкоголю.

Та проблема загострилася, тому ця тема стала одною з консолідуючих тем «русофільського» руху – рух тверезості. Там була тільки одна річ – власне, вся увага сконцентрована на шинкарях-євреях, які «розпивали український народ» (так говорилося, так писали). При тім, правда, якимось випускали з уваги, що головними бенефіціантами того гешефту була шляхта. Фактично вони діставали головні прибутки. Якщо дивитися в газеті «Діло» за початок 1880-х про село Чижиків, там три шляхтичі – один поперед другим три коршми заклали, трьох шинкарів поселили і змагаються, хто більше продасть.

Ярослав Грицак: Я з села і я закінчив сільську школу у 1975 році. У нас вчилася дванадцять хлопців, із них покійних уже є четверо, решту є такі, що фактично не виходять із хати, а якщо виходять, то краще би не виходили. У нашому селі вже нема пропінації, в нашому селі вже нема євреїв. У тих обставинах, про які ми говоримо, село спивається і вмирає. Достатньо пройтися сільським цвинтаром – скаже він, скільки мужчин доживає до 50 року життя. Це не війна, це не пропінація, це ніщо інше, як частина ширшого явища, до якого пропінація і євреї додавалися, але це є те, що знане. Горілка, алкоголізм завше корелюються з бідністю. Як сказав хтось дуже добре (не пам'ятаю), «горілка – це єдина розкіш, яка доступна бідним». Тому насправді є єдиний спосіб, найнадійніший спосіб боротьби з алкоголізмом – це модернізація. Нині в Україні теж. Емансипація пов'язана з модернізацією. Якщо ми не будемо мати модернізації, то ми не будемо мати й емансипації.

Підготував Андрій Квятковський, журнал «Збруч»

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchengemeinde
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібні скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5